

IDŹ DO

PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ

SPIS TREŚCI

KATALOG KSIĄŻEK

KATALOG ONLINE

ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK

DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE

ZAMÓW INFORMACJE
O NOWOŚCIACH

ZAMÓW CENNIK

CZYTELNIA

FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

Po prostu Red Hat Linux 8

Autor: Harold Davis

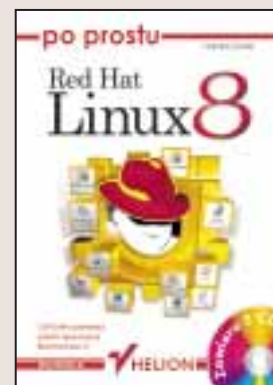
Tłumaczenie: Tadeusz Szczyrba,

Krzysztof Olesiejuk, Jerzy Hodor

ISBN: 83-7361-097-9

Tytuł oryginału: [Red Hat Linux Release 8 VQG](#)

Format: B5, stron: 335

Red Hat to bez wątpienia najpopularniejsza dystrybucja systemu Linux. Z wersji na wersję staje się coraz bardziej rozbudowana, a jednocześnie coraz prostsza w instalacji i obsłudze. Red Hat Linux 8.0, z dołączonym pakietem OpenOffice i licznymi aplikacjami internetowymi (przeglądarka Mozilla, program pocztowy Evolution) może już śmiało konkurować z MS Windows także w zastosowaniach biurowych. Warto zauważyć, że pozycja Linuksa wśród systemów instalowanych na rozmaitych serwerach, w tym internetowych, jest ugruntowana i stabilna.

Książka ułatwi Ci sprawną instalację 8. wersji systemu, którą znajdziesz na płytach CD-ROM dołączonych do książki. Bogato ilustrowane, zorientowane na wykonanie konkretnych zadań rozdziały nauczą Cię korzystania z rozbudowanych możliwości tego systemu operacyjnego.

W książce omówiono między innymi:

- Instalację i konfigurację systemu Red Hat Linux 8.0
- Konfigurację i używanie środowiska GNOME
- Obsługę poczty elektronicznej oraz korzystanie z Internetu
- Korzystanie z pakietu biurowego OpenOffice.org
- Powłokę Bash
- Zastosowanie Red Hata jako serwera usług FTP, NFS, Telnet, Samba, WWW

Nie ma na co czekać! Red Hat Linux 8.0 wraz z przyjaznym dla użytkownika, w pełni zintegrowanym środowiskiem graficznym GNOME, otwiera nowe możliwości zarówno przed początkującymi, jak i doświadczonymi użytkownikami.

Dlaczego nie zacząć od razu? Ta książka to zaproszenie do przygody z Linuksem. Skorzystaj z niego.

Spis treści

	0 Autorze	9
	Wprowadzenie	11
Część I	Instalacja systemu Red Hat Linux 8.0	15
Rozdział 1.	Instalacja — szybki start	17
	Zbieranie informacji	18
	Zapewnij sobie odwrót	20
	Tworzenie dyskietki startowej Linuksa	22
	Instalacja Linuksa	25
	Zupełnie pierwszy raz	33
	Podsumowanie	35
Rozdział 2.	Szczegółowa procedura instalacyjna	37
	Linux i Windows na tym samym komputerze	38
	Korzystanie z programu FIPS	41
	DOS-owy fdisk	43
	Linuksowy fdisk	44
	Disk Druid	47
	Uruchamianie Windows oraz Linuksa	48
	Różne rodzaje instalacji	53
	Konfiguracja karty graficznej i monitora	54
	Konfiguracja drukarki	58
	Podsumowanie	60
Rozdział 3.	Konfiguracja GNOME	61
	Korzystanie z Centrum sterowania GNOME	62
	Konfiguracja menedżera okien	65
	Praca z wieloma obszarami roboczymi	67
	Korzystanie z multimediiów	68
	Korzystanie z myszy i klawiatury	69
	Konfiguracja sesji	71
	Zmiana graficznego środowiska pracy	73

	Ponowne uruchamianie i wyłączenie systemu	76
	Tworzenie własnych menu	77
	Konfigurowanie programu Nautilus	79
	Wybór aplikacji preferowanych	81
	Ustawianie właściwości panelu GNOME	82
	Korzystanie z programu zarządzającego pakietami	83
	Podsumowanie	85
Rozdział 4.	Poczta elektroniczna oraz WWW	87
	Uprawnienia administratora (root)	88
	Konfigurowanie połączeń sieciowych w środowisku GNOME	89
	Konfigurowanie połączenia PPP	90
	Konfigurowanie połączenia bezpośredniego	94
	Konfigurowanie przeglądarki WWW Mozilla	96
	Program Evolution	99
	Podsumowanie	100
Rozdział 5.	Dokumentacja systemu	101
	Pomoc w konkretnych programach	102
	Wyszukiwanie informacji w sieci Internet	105
	Linux Documentation Project	108
	Podsumowanie	109
Część II	Praca w okienkach w systemie Red Hat Linux 8.0	111
Rozdział 6.	Graficzne środowiska pracy	113
	Alternatywne graficzne środowiska pracy	114
	Opcje logowania do systemu	115
	Korzystanie ze środowiska WindowMaker	121
	Korzystanie ze środowiska KDE	126
	Modyfikacje kont i grup użytkowników	129
	Podsumowanie	133
Rozdział 7.	Programy środowiska GNOME	135
	Korzystanie z programu Gedit	136
	Arkusz kalkulacyjny Gnumeric	138
	Korzystanie z programu Evolution	140
	Korzystanie z programu MrProject	151
	Korzystanie z programu GIMP	154

	Korzystanie z programu xpdf	159
	Korzystanie z programu Lynx	160
	Podsumowanie	163
Rozdział 8.	Pakiet biurowy OpenOffice.org	165
	Uruchamianie i konfiguracja programów OpenOffice.org	166
	Korzystanie z książki adresowej	168
	Moduł Writer	169
	Moduł Calc	173
	Pozostałe moduły OpenOffice.org	174
	Podsumowanie	175
Rozdział 9.	Praca z bazami danych	177
	PostgreSQL	179
	Demon postmaster	184
	Podsumowanie	190
Część III	Obsługa wiersza poleceń systemu Linux	191
Rozdział 10.	Powłoka Bash	193
	Przejsięcie do wiersza poleceń	194
	Powłoki	197
	Powłoka Bash	200
	Program more i potoki	202
	Inne możliwości powłoki Bash	211
	Edytory tekstów i poczta elektroniczna	213
	Podsumowanie	218
Rozdział 11.	Pliki, procesy i prawa dostępu	219
	Uzyskiwanie informacji o systemie	220
	To mój proces i mogę z nim robić, co chcę	224
	System plików	227
	Posiadanie plików i prawa dostępu	234
	Podsumowanie	238
Rozdział 12.	Skrypty powłoki i programowanie	239
	Planowanie zadań	240
	Podstawowe informacje o tworzeniu skryptów powłoki	245
	Składnia skryptów powłoki	247
	Instrukcje iteracyjne i warunkowe	249

	Język Awk	252
	Język Perl	253
	Poznanwanie kodu źródłowego systemu Linux.....	255
	Podsumowanie	256
Część IV	Praca w sieci lokalnej i Internecie	257
Rozdział 13.	Serwer linuksowy	259
	Zasady działania TCP/IP	260
	Łączenie się z serwerem za pomocą programu Telnet	263
	Korzystanie z FTP	266
	Korzystanie z NFS	273
	Korzystanie z DHCP	276
	Samba	279
	Program smbclient.....	283
	Serwer poczty	284
	Bezpieczeństwo.....	285
	Podsumowanie	286
Rozdział 14.	Serwer Apache	287
	Pojęcia związane z siecią WWW.....	288
	Instalowanie serwera Apache	291
	Wyświetlanie strony domyślnej serwera Apache	292
	Domeny wirtualne	296
	Dyrektywy konfiguracyjne serwera Apache	300
	Korzystanie z plików rejestracji zdarzeń (plików dziennika).....	303
	Podsumowanie	305
Dodatki		307
Dodatek A	Przydatne polecenia	309
	find.....	310
	ftp	311
	ls.....	312
	ps.....	313
	vi	314
Dodatek B	Publiczna licencja GNU	315
	Skorowidz	323

Graficzne środowiska pracy

6

W rozdziale 3., „Konfiguracja GNOME”, wyjaśniłem, jak skonfigurować dla swoich potrzeb środowisko GNOME. W tym rozdziale nauczę Cię konfigurowania dwóch innych, dostarczanych wraz dystrybucją Red Hat, środowisk graficznych:

- ◆ WindowMaker,
- ◆ K Desktop Environment (KDE).

Rozdział ten zacznę od wyjaśnienia dostępnych na ekranie opcji logowania się do systemu. Następnie wyjaśnię, jak skonfigurować dla swoich potrzeb pozostałe dwa środowiska graficzne. Wreszcie pokażę Ci, jak korzystać z dostarczanych wraz z systemem programów, pracujących w tych środowiskach, oraz jak uruchamiać alternatywne środowiska graficzne za pomocą menu w środowisku domyślnym, czyli w GNOME.

Pod koniec rozdziału znajdziesz także nieco informacji na temat zadań administratora — dodawania, usuwania oraz modyfikacji istniejących kont, grup i uprawnień — wszystko za pomocą narzędzi graficznych, dostępnych w ramach aplikacji Centrum sterowania GNOME.

Alternatywne graficzne środowiska pracy

Po co właściwie istnieją alternatywne graficzne środowiska pracy? Dlaczego miałbyś mieć ochotę na skorzystanie z nich? I co właściwie znaczy litera „K” w określeniu KDE?

Odpowiedź na pierwsze pytanie będzie prosta, jeśli uzmysłowisz sobie, że środowisko Linuksa, w odróżnieniu na przykład od Microsoft Windows, jest bezpłatne i otwarte dla wszelkich modyfikacji. Alternatywne graficzne środowiska pracy powstają wtedy, gdy jakaś osoba bądź grupa osób, którym nie odpowiadają istniejące środowiska, decyduje się napisać własne. I takie alternatywne środowiska są utrzymywane i uaktualniane również przez grupy ochotników, którzy na co dzień korzystają z tych środowisk.

Jeśli chcesz uzyskać więcej szczegółowych informacji na temat KDE, polecam Ci odwiedzenie serwisu internetowego, poświęconego temu środowisku, dostępnego pod adresem: <http://www.kde.org>.

Zapewne po przeczytaniu tego rozdziału będziesz już pewny, czy chcesz wypróbować KDE lub WindowMakera. Myślę, że znajdziesz dostateczną ilość powodów, by sprawdzić funkcjonalność tych środowisk, zwłaszcza gdy dowiesz się o możliwościach pakietu KOffice, wchodzącego w skład środowiska KDE.

Jedną z przyczyn, dla której możesz chcieć zastosować KDE, jest fakt, że było to domyślne środowisko graficzne w poprzednich wersjach Linuksa i mogłeś się już do niego przyzwyczaić.

Oczywiście, dla wielu osób wystarczającą odpowiedzią na pytanie, dlaczego chcą wypróbować alternatywne środowisko graficzne, będzie po prostu: „Skoro mam, to obejrzę”.

Jeśli chodzi o literę K w nazwie K Desktop Environment (KDE), to nie oznacza ona absolutnie niczego konkretnego. Litera K przypomina skróconą nazwę samochodu, produkowanego przez firmę Chrysler, nazywanego K-car. Przyjmuję zatem, że litera K oznacza skróconą nazwę bardzo funkcjonalnego graficznego środowiska pracy.

Opcje logowania do systemu

W domyślnej konfiguracji systemu Red Hat Linux po włączeniu komputera uruchamiane jest środowisko graficzne (więcej informacji na temat konfiguracji systemu znajdziesz w rozdziałach 1., 2. i 3.). Zatem jeśli nie modyfikowałeś domyślnych parametrów systemu, to po włączeniu komputera i wykonaniu pewnych czynności, które są związane z uruchamianiem systemu, pojawi się graficzny ekran logowania.

Tak jak sugeruje nazwa, za pomocą tego ekranu wprowadzisz informacje, które identyfikują Cię w systemie oraz podasz odpowiednie hasło, zezwalające na dostęp do zasobów komputera. U dołu ekranu znajdziesz pasek z dodatkowymi opcjami, którymi są:

- ◆ opcja wyboru sesji (*Sesja*), czyli rodzaju środowiska tekstowego bądź graficznego, które powinno zostać uruchomione po poprawnej autoryzacji;
- ◆ menu *Systemowe*, za pomocą którego możesz zakończyć pracę komputera, bądź uruchomić go ponownie;
- ◆ opcja wyboru języka (*Język*), w którym mają być budowane poszczególne menu środowiska i obiekty, związane z napisami.

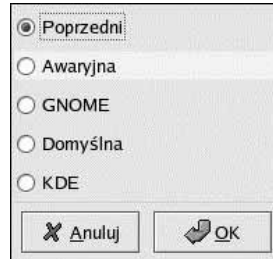
Graficzny ekran logowania się do systemu zostanie wyświetlony ponownie, gdy wylogujesz się z systemu.

Opcje związane z sesją

Opcje sesji określają, w jakim trybie-środowisku powinna być uruchomiona aktualna sesja pracy z systemem.

Aby określić parametry sesji:

1. Przejdź kursorem myszy do pozycji *Sesja*, aby rozwinąć menu podrzędne, związane z parametrami sesji (również widoczne na rysunku 6.1).
2. Wybierz typ sesji, który Ci odpowiada.
3. Wprowadź swój identyfikator użytkownika inacjśnij *Enter*.
4. Gdy pojawi się następne okno, wprowadź hasło związane ze swoim identyfikatorem.
5. Naciśnij *Enter*.

Rysunek 6.1. Po kliknięciu znajdującej się u dołu ekranu logowania pozycji *Sesja* pojawi się menu podrzędne, umożliwiające wybór parametrów sesji

Wskazówki

- Wprowadzane przez Ciebie hasło nie będzie wyświetlane na ekranie.
- Jeśli w menu *Sesja* wybierzesz pozycję *Awaryjna*, system uruchomi okno terminalu i będziesz mógł pracować w trybie tekstowym (szczegółowy opis dotyczący korzystania z tego trybu znajdziesz poniżej).
- Domyślnym graficznym środowiskiem pracy jest *GNOME* (szczegółowe wyjaśnienia, jak zmienić domyślnie wywoływane środowisko graficzne, odnajdziesz w dalszej części tego rozdziału).

Tryb awaryjny

Tryb awaryjny logowania się do systemu umożliwia wykonanie polecenia w trybie tekstowym. Służy do tego pojedyncze okno, jakie wyświetli się w prawym dolnym rogu ekranu.

Rysunek 6.2. Jeśli opcja *Change only applies to current display* jest wyłączona, zmiany wprowadzone w oknie dialogowym programu *Desktop Switcher* spowodują wybór domyślnie uruchamianego środowiska graficznego

5. Upewnij się, że opcja *Change only applies to current display* jest wyłączona.
6. Kliknij *OK*.

Wskazówka

- Więcej informacji na temat programu *Desktop Switcher* znajdziesz w rozdziale 3.

Do czego służy tryb awaryjny?

Samo oprogramowanie serwera X Window jako takie nie wymaga trybu awaryjnego, gdyż jest prawie pewne, że serwer każdorazowo da się uruchomić. Problem może pojawić się jedynie przy uruchamianiu sesji użytkownika i przypisanych do niej programów. Zatem, jeśli Twój komputer nie potrafi prawidłowo przejść procedury uruchamiania środowiska graficznego (już po zalogowaniu się), natomiast poprawnie wyświetli ekran, zachęcający do zalogowania się do systemu, możesz skorzystać z trybu awaryjnego i poszukać miejsca, w którym pojawia się problem.

Oczywiście, najlepiej by było, gdybyś nigdy nie spotkał się sytuacją, w której sięgniesz do trybu awaryjnego. Jeśli jednak taka sytuacja się przydarzy, polecam rozdziały od 8. do 11. oraz dodatek A.

Aby z trybu awaryjnego powrócić do ekranu logowania się do systemu:

1. W wierszu poleceń wpisz `exit`. Po tym poleceniu sesja zostanie zakończona i ponownie pojawi się okno logowania do systemu.

Wskazówka

- Zamiast wpisywać polecenie `exit`, możesz nacisnąć klawisze `Ctrl+D` (kombinacja ta oznacza wylogowanie bieżącego użytkownika).

Aby zmienić domyślnie uruchamiane środowisko graficzne:

1. Uruchom sesję w środowisku GNOME.
2. Przejdź do menu głównego środowiska GNOME.
3. Z menu głównego GNOME wybierz pozycję *Extras, Preferences, Desktop Switching Tool*. Pojawi się okno dialogowe *Desktop Switcher*, przedstawione na rysunku 6.2.
4. Wybierz za pomocą przełącznika środowisko graficzne, które chcesz uruchamiać domyślnie.

Dodawanie pozycji Desktop Switcher do panelu

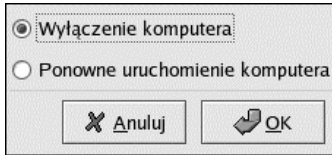
Umieszczenie aktywatora (odpowiednika skrótu do pliku z systemu Windows) programu Desktop Switcher w podwójnie zagnieżdżonym menu może spowodować, że zapomnisz, gdzie on się znajduje; nie musisz jednak martwić się wtedy, że nie został wcale zainstalowany. Program Desktop Switcher jest instalowany domyślnie wraz ze środowiskiem GNOME. Jednakże korzystanie z niego byłoby wygodniejsze, gdyby jego aktywator umieszczony był w menu głównym GNOME, albo — najlepiej — na jednym z paneli.

Jeśli chcesz ułatwić sobie korzystanie z programu Desktop Switcher, możesz umieścić jego aktywator na panelu głównym GNOME w następujący sposób:

1. Odszukaj w menu aktywator, uruchamiający program Desktop Switcher (przypominam, znajduje się on w menu *Extras, Preferences*).
2. Kliknij prawym klawiszem myszy pozycję *Desktop Switching Tool*.
3. Z menu podręcznego wybierz *Dodaj aktywator do panelu*. Na panelu pojawi się ikona, za pomocą której możesz uruchamiać program Desktop Switcher.

Wskazówki

- Istnieje również inny, wygodniejszy sposób dodawania aktywatorów do panelu — wystarczy przeciągnąć myszą aktywator na panel.
- Jeśli znasz polecenie, które wywołuje konkretny program, możesz dodać odpowiadającą mu pozycję na panelu, tworząc na nim nowy aktywator i wypełniając odpowiednio jego właściwości.
- Możesz też wprowadzić polecenie uruchamiające program w oknie terminalu lub w oknie uruchamiania programów, wyświetlanym po naciśnięciu klawiszy *Alt+F2* (polecenie uruchamiające program Desktop Switcher to `/usr/bin/swit chdesk -gnome`).

Rysunek 6.3. W menu *Systemowe* znajdziesz opcje umożliwiające zakończenie pracy z komputerem

Opcje logowania w menu System

Za pomocą opcji, które są zawarte w menu *Systemowe*, możesz spowodować zakończenie pracy komputera bądź ponowne jego uruchomienie.

Aby ponownie uruchomić komputer:

1. Gdy zobaczysz ekran logowania się do systemu, wybierz pozycję *Systemowe*, przesuwając kursor myszy nad słowo *Systemowe* i klikając lewy klawisz myszy. Zobaczysz następne menu podręczne, zawierające dwie pozycje (rysunek 6.3).
2. Kliknij pozycję *Ponowne uruchomienie komputera* i naciśnij *OK*. Pojawi się okno dialogowe, umożliwiające potwierdzenie decyzji o ponownym uruchomieniu komputera.
3. Kliknij *Tak*.

Wskazówka

- Ta metoda jest odpowiednikiem wydania polecenia: `shutdown -r now`.

Aby zakończyć pracę komputera:

1. Gdy zobaczysz ekran logowania się do systemu, wybierz pozycję *Systemowe*. Zobaczysz następne menu podręczne, zawierające dwie pozycje.
2. Kliknij pozycję *Wyłączenie komputera*. Pojawi się okno dialogowe dla potwierdzenia decyzji o zakończeniu pracy komputera.
3. Kliknij *Tak*.

Wskazówka

- Ta metoda jest odpowiednikiem wydania polecenia `shutdown -h now`.

Opcje dostępne w menu Język

Język uruchamianej sesji możesz wybrać z długiej listy, wyświetlanej po kliknięciu pozycji *Język* w oknie logowania (rysunek 6.4). Wybrany przez Ciebie język zostanie uwzględniony przy wyświetlaniu wszelkich komunikatów systemowych, a także przy wyświetlaniu opatrzonych napisami elementów interfejsu graficznego, takich jak menu, okna dialogowe i paski narzędzi. Niestety, tłumaczenie systemu nie jest kompletne — dynamiczny rozwój oprogramowania dla systemu Linux powoduje, że projekty tłumaczeń nie nadążają za rozwojem programów (niektóre aplikacje są modyfikowane niemal codziennie!). Dlatego niektóre elementy środowiska w dalszym ciągu będą opisywane po angielsku.

Aby uruchomić sesję w języku francuskim:

1. W ramach ekranu logowania się do systemu wybierz pozycję *Język*. Zobaczysz listę, zawierającą ponad 50 języków do wyboru.
2. Kliknij pozycję *Francuski*.
3. Wprowadź swój identyfikator użytkownika i zatwierdź go klawiszem *Enter*.
4. Wprowadź swoje hasło.
5. Naciśnij *Enter*.
6. W oknie z pytaniem o to, czy wybrany język ma zostać językiem domyślnym, odpowiedz *Nie*.
7. Zostanie uruchomiona sesja, w ramach której w wielu miejscach zamiast napisów po angielsku zostanie wyświetlone ich francuskie tłumaczenie (rysunek 6.5).

Wskazówka

- Gdy wybierzesz jakiś język i pozwolisz, aby został on ustawiony jako język domyślny, jest on automatycznie przyjmowany jako obowiązujący dla następnych sesji, chyba że ponownie dokonasz wyboru.

Rysunek 6.4. Lista dostępnych języków jest naprawdę imponująca, przy czym zawsze na pierwszej pozycji występuje język używany w sesji poprzedniej, natomiast na pozycji drugiej — język określony w systemowych ustawieniach domyślnych

Rysunek 6.5. Elementy środowiska graficznego zostaną opisane zgodnie z wybrany przez Ciebie językiem

Rysunek 6.6. Tutaj możesz instalować i deinstalować pakiety wchodzące w skład dystrybucji

Rysunek 6.7. Na liście pakietów środowiska X Window odszukaj i zaznacz pozycję WindowMaker

Korzystanie ze środowiska WindowMaker

Środowisko WindowMaker jest najprostszym i najmniejszym środowiskiem graficznym, dostarczonym wraz z ósmą edycją systemu Linux Red Hat. Jest ono właściwie ograniczone do menedżera okien i małych programów (apletów). Będzie prawdopodobnie najbardziej wydajne na starszych komputerach, nie mających mocy obliczeniowej, które z jakichś powodów muszą obsługiwać środowisko graficzne. Możesz oczekiwać, że właśnie na takich komputerach praca z WindowMaker będzie szybsza i wygodniejsza niż w bardziej złożonych środowiskach X Window, takich jak GNOME bądź KDE (choć i tak nawet GNOME będzie pracowało na komputerze klasy 486 o wiele wydajniej niż na przykład Windows 98).

Wygodną opcją zawartą w WindowMaker jest bezpośrednie umieszczenie w menu menedżera okien programów, służących do konfigurowania tego środowiska. Niestety, w przeciwieństwie do poprzednich wersji systemu Red Hat Linux, WindowMaker nie jest standardowo dostępny przy wyborze sesji. Co więcej, domyślnie nie jest nawet instalowany wraz ze środowiskiem X Window.

Instalacja środowiska WindowMaker:

1. Włóż do napędu CD-ROM pierwszą płytę instalacyjną Red Hat 8.0 (jest ona dołączona do tej książki).
2. Pojawi się okno z pytaniem o automatyczne uruchomienie płyty. Naciśnij *Tak*. Pojawi się okno powitalne programu zarządzania pakietami. Naciśnij *Naprzód*.
3. W oknie wyboru pakietów do instalacji (rysunek 6.6) kliknij *Szczegóły* obok pozycji *X Window System*.
4. Wyświetlone zostanie okno wyboru poszczególnych pakietów, podobne do tego na rysunku 6.7. Na liście *Extra Packages* odszukaj i zaznacz pozycję *WindowMaker*.
5. Naciśnij *Naprzód*.

6. Menedżer pakietów wyszuka potrzebne do zainstalowania pakiety i wyświetli okno podsumowania procesu aktualizacji (rysunek 6.8). Naciśnij *Naprzód*.
7. Na żądanie menedżera pakietów umieść w napędzie płytę instalacyjną numer 3 (jest ona również dołączona do tej książki).
8. Naciśnij *Finish*.

Od tej chwili środowisko WindowMaker dostępne będzie w ramach sesji. Możesz to sprawdzić, uruchamiając program Desktop Switcher. Powinien on zawierać opcje takie, jakie widnieją na rysunku 6.9.

Aby uruchomić środowisko WindowMaker:

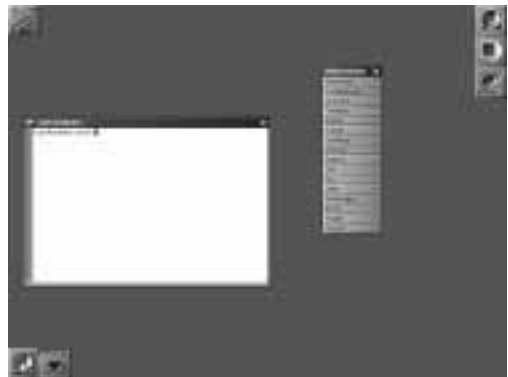
1. Zakończ bieżącą sesję GNOME (pozycja *Koniec pracy* w menu głównym GNOME).
2. Na ekranie logowania wprowadź Twój identyfikator użytkownika i naciśnij *Enter*.
3. Wprowadź hasło, przypisane do konta użytkownika.
4. Kliknij *Sesja* i z menu podręcznego wybierz *WindowMaker*.
5. Na pytanie, czy WindowMaker ma zostać ustawiony jako domyślny menedżer okien dla przyszłych sesji, kliknij *Nie*.
6. Zobaczysz pulpit z charakterystycznym dla środowiska WindowMaker spinaczem; widoczny będzie również panel dokujący (rysunek 6.10).

Rysunek 6.8. Program zarządzający pakietami samodzielnie wyszukuje wszystkie pakiety, które muszą zostać wzięte pod uwagę, aby dany składnik systemu został poprawnie zainstalowany

Rysunek 6.9. Teraz za pomocą programu Desktop Switcher możesz przełączyć sesję na sesję uruchamiającą środowisko WindowMaker

Rysunek 6.10. Pulpit charakterystyczny dla WindowMakera; po prawej panel dokujący, pełniący rolę podobną do głównego panelu środowiska GNOME

Rysunek 6.11. Niestety, menu WindowMakera jest konfigurowane niezależnie od zainstalowanych w systemie aplikacji, dlatego zdarza się, że po wywołaniu którejś z pozycji zgłaszany jest błąd (program nie istnieje)

Rysunek 6.12. Program Window Maker Preferences pozwoli Ci na zmianę niemal każdego z parametrów definiujących wygląd i działanie środowiska graficznego

Rysunek 6.13. Wyświetlane obok okna programu menu umożliwia interaktywne modyfikowanie jego zawartości; jeśli na przykład chcesz usunąć z menu nie działający odnośnik, wystarczy, że przeciągniesz go poza menu

Aby skorzystać z menu dostępnego w środowisku WindowMaker:

1. Kliknij prawym klawiszem myszy gdziekolwiek na ekranie i z rozwiniętego menu wybierz odpowiadającą Ci pozycję (rysunek 6.11).

Środowisko WindowMaker instalowane jest wraz z kompletem plików konfiguracyjnych, które z góry definiują między innymi zawartość poszczególnych gałęzi menu. Tymczasem zdarza się, że pozycja, która występuje w menu, nie ma w systemie (np. jeżeli wybrałeś niepełną instalację systemu Red Hat). Jeśli spróbujesz uruchomić program, który istnieje jedynie w menu WindowMakera, wyświetlony zostanie komunikat o błędzie.

Jest to mylące, na szczęście możesz samodzielnie dostosować menu do zawartości Twojego systemu. WindowMaker wyposażony jest w program konfiguracyjny, za pomocą którego możesz zdefiniować niemal wszystkie parametry środowiska.

Aby skonfigurować menu środowiska WindowMaker:

1. Na panelu dokującym, umieszczonym po prawej stronie pulpitu, kliknij dwukrotnie trzecią od góry ikonę. Uruchomiony zostanie program konfiguracyjny *Window Maker Preferences*. (rysunek 6.12).
2. Za pomocą suwaka przewiń listę przycisków aż do przycisku symbolizującego rozwinięte menu. Kliknij ten przycisk.
3. W dolnym panelu programu pojawi się zestaw opcji do modyfikacji menu. Równocześnie na ekranie wyświetlona zostanie atrapa menu, odzwierciedlająca bieżącą zawartość menu (rysunek 6.13).

Aby usunąć pozycję menu:

1. Odszukaj w atrapie menu pozycję, którą chcesz usunąć i przytrzymaj nad nią lewy klawisz myszy.
2. Nie puszczając klawisza myszy, przeciągnij wskaźnik poza obszar atrapy menu.
3. Puść klawisz myszy. Pozycja menu zostanie „wyrzucona” poza atrapę.

Menu możesz również rozbudowywać o własne pozycje. Odbywa się to na zasadzie rozszerzania atrapy o kolejne segmenty, przenoszone na atrapę z okna konfiguracji menu programu Window Maker Preferences. Do wyboru masz między innymi następujące segmenty:

- ◆ aktywatory programów (segment *Run program*)
- ◆ menu podrzędne (segment *Submenu*)
- ◆ menu zawartości katalogu (segment *Directory Contents*)

Aby dodać pozycję menu:

1. W oknie konfiguracji menu wybierz jeden z rodzajów pozycji menu (jeden z segmentów).
2. Przeciągnij wybrany segment nad atrapę menu — wskaźnik myszy zmieni kolor na zielony.
3. Wybierz miejsce na atrapie i puść przycisk myszy. Segment zostanie umieszczony w wybranym miejscu (rysunek 6.14).
4. Wprowadź odpowiednie parametry (na przykład w przypadku segmentu *Run Program* będą to: polecenie do wykonania i skrót klawiszowy, wyzwalający program).
5. Kliknij dwukrotnie nowo wstawiony segment. Będziesz mógł wprowadzić jego nazwę.

Rysunek 6.14. Możesz bardzo łatwo dodawać nowe segmenty do menu; na prezentowanym przykładzie w podmenu *Aplikacje* umieszczony został segment *Submenu*.

Rysunek 6.15. Podmenu zawartości katalogu umożliwia tworzenie dostępnych z menu katalogów plików, np. katalogu dokumentów tekstowych czy katalogu plików dźwiękowych

Sz szczególnie przydatny jest segment podmenu zawartości katalogu. Umożliwia on tworzenie menu, będących de facto wydrukiem zawartości plików, a dodatkowo, po kliknięciu jednego z plików, uruchamiany jest program zdefiniowany jako przeglądarka dla danego menu zawartości katalogu (rysunek 6.15).

Za pomocą programu Window Maker Preferences możesz zmieniać jeszcze wiele innych aspektów środowiska. Samodzielne badanie jego możliwości przybliży Ci konstrukcję i sposób działania menedżera okien WindowMaker.

Aby zakończyć pracę środowiska WindowMaker:

1. Z menu głównego WindowMakera wybierz *Wyjście*.
2. Z menu podrzędnego wybierz *Wyjście*.
3. Potwierdź chęć opuszczenia środowiska WindowMaker.

Korzystanie ze środowiska KDE

Środowisko K Desktop Environment, określane także mianem KDE, było przez długi czas środowiskiem zajmującym pozycję pomiędzy WindowMakerem (czy wcześniej Fvwm2) a GNOME. Jednakże jego dynamiczny rozwój spowodował, że wersja KDE dostępna w dystrybucji Red Hat Linux 8.0 jest kompletnym, zintegrowanym i bogato wyposażonym środowiskiem graficznym, niewiele lub wcale nie ustępującym środowisku GNOME.

KDE jest dobrze znane użytkownikom poprzednich wersji systemu Linux Red Hat, gdyż było w nich domyślnym środowiskiem graficznym.

Wskazówka

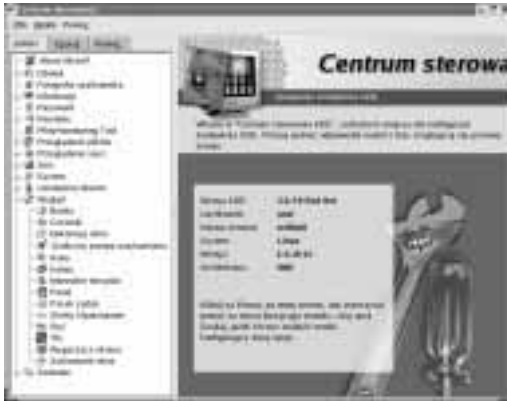
- Jeśli wybrałeś przy instalacji systemu Red Hat Linux instalację w trybie *Personal Desktop* lub *Workstation*, KDE nie będzie zainstalowane. W tym wypadku, jeśli zechcesz z niego skorzystać, musisz je wcześniej zainstalować za pomocą programu zarządzającego pakietami (podobnie, jak to było przy WindowMakerze).

Aby uruchomić KDE:

1. Upewnij się, że Twój system został skonfigurowany tak, by automatycznie uruchamiać tryb graficzny (środowisko X Window; patrz rozdziały 1. i 2.).
2. Podczas logowania się do systemu z menu *Sesja* wybierz pozycję *KDE*.
3. Wprowadź swój identyfikator użytkownika oraz hasło.
4. Naciśnij *Enter*. Zostanie uruchomione środowisko KDE i pojawi się ekran podobny do przedstawionego na rysunku 6.16.

Rysunek 6.16. KDE jest pełnym możliwości środowiskiem pracy

Rysunek 6.17. Okno główne centrum sterowania KDE — tu zmienisz dosłownie każdy z parametrów definiujących działanie środowiska graficznego

Rysunek 6.18. Okno programu Konqueror może służyć do przeglądania plików, dostępnych zarówno na lokalnym dysku twardym, jak i w sieci Internet

Centrum sterowania KDE (KDE Control Center)

Na pierwszy rzut oka możesz nie odróżnić środowiska KDE od GNOME — w dystrybucji Red Hat 8.0 oba te środowiska zostały maksymalnie upodobnione. Nawet panel KDE wygląda identycznie jak panel GNOME — taka sama jest nawet ikona wywołująca menu KDE (z czerwonym kapeluszem). Co więcej, również samo menu jest wspólne dla obu środowisk — wiele pozycji menu GNOME pokrywa się z pozycjami menu KDE.

Wiele różnych opcji, związanych z wyglądem i zachowaniem się środowiska KDE, możesz skonfigurować za pomocą programu Centrum sterowania.

Aby uruchomić program Centrum sterowania KDE:

1. Kliknij na widocznym w lewym dolnym rogu ekranu przycisku, opatrzonym ikonką czerwonego kapelusza. Zostanie wyświetlone menu KDE.
2. Wybierz z menu pozycję *Centrum sterowania*. Pojawi się, przedstawione na rysunku 6.17, okno główne programu Centrum sterowania.
3. Z widocznej w lewej części okna listy wybierz opcję, którą chciałbyś skonfigurować.

Wskazówka

- Wiele opcji, które są dostępne w menu głównym programu Centrum sterowania środowiska KDE, jest zbliżonych w swym działaniu do analogicznych opcji programu Centrum Sterowania GNOME.

Środowisko KDE wyposażone zostało w przeglądarkę Konqueror, pełniącą rolę zarówno uniwersalnego menedżera plików, jak i zaawansowanej przeglądarki internetowej, obsługującej wiele protokołów. Okno przeglądarki Konqueror możesz zobaczyć na rysunku 6.18.

Pakiet KOffice

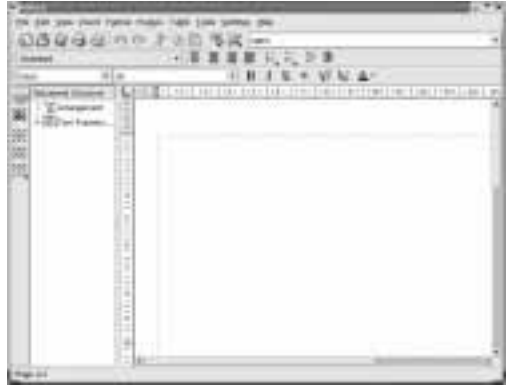
KOffice jest jednym z nowszych zintegrowanych pakietów oprogramowania biurowego, dostępnego dla systemu Linux. Jeszcze nie dawno nie miał wielkiej konkurencji, a z jego rozwojem wiązano wielkie nadzieje. Do dystrybucji 8.0 dołączono jednak profesjonalny pakiet OpenOffice.org, dysponujący możliwościami zdecydowanie przewyższającymi skromny pakiet KOffice. Pakietowi OpenOffice poświęcę zresztą osobny rozdział.

KOffice mimo wszystko podlega ciągłemu rozwojowi, co, niestety, oznacza, że nie wszystkie jego funkcje zostały w pełni zaimplementowane i działają zgodnie z oczekiwaniami, choć rozwój programu jest naprawdę dynamiczny. W skład pakietu KOffice wchodzi:

- ◆ KSpread — arkusz kalkulacyjny podobny do Excela;
- ◆ KPresenter — podobny do Powerpointa program, służący do przygotowywania prezentacji;
- ◆ KIllustrator — program graficzny, z założeniami przypominający program CorelDraw;
- ◆ KWord — edytor do przetwarzania tekstów (rysunek 6.19);
- ◆ KChart — program służący do przygotowywania wykresów.

Aby opuścić środowisko KDE:

1. Kliknij na widocznym w lewym dolnym rogu ekranu przycisku, opatrzonym wizerunkiem czerwonego kapelusza. Zostanie wyświetlone menu *KDE*.
2. Wybierz z menu pozycję *Wylogowanie*. Pojawi się okno dialogowe *Logout*.
3. Kliknij *Logout*, potwierdzając swój wybór.

Rysunek 6.19. KOffice jest pełnowartościowym pakietem biurowym; na rysunku przedstawiono okno programu KWord

Modyfikacje kont i grup użytkowników

W systemach z rodziny Unix — a do takich należy przecież również Linux — każdy plik oraz proces (tu przez proces rozumie się uruchomiony program) jest czyjąś własnością. Właściciel pliku bądź procesu ma wszelkie uprawnienia z nim związane. Jedynym użytkownikiem, który może przejąć te uprawnienia, jest administrator systemu, znany Ci jako root.

Każdy plik jest własnością konkretnego użytkownika oraz grupy użytkowników. Zarówno właściciel indywidualny, jak i grupowy może tak zmodyfikować uprawnienia dostępu do pliku, by nikt poza nimi nie miał prawa do odczytu lub zapisu pliku.

W świeżo zainstalowanym systemie znajdziesz identyfikatory pewnych użytkowników oraz grup, które nie odpowiadają żadnym faktycznym użytkownikom systemu. Są to:

- ◆ daemon — wykorzystywany jako właściciel procesów demonów (programów systemowych);
- ◆ bin — jest właścicielem większości katalogów i plików, zawierających polecenia i programy systemowe;
- ◆ sys — grupa, której członkowie są właścicielami takich elementów systemu, jak pliki wymiany oraz obraz pamięci komputera;
- ◆ nobody — jest nazwą użytkownika, który nie musi, a wręcz nie powinien mieć żadnych specjalnych uprawnień systemowych.

Zwykle te niezwiązane z konkretnymi użytkownikami konta pozostają zablokowane (czyli nie można się za ich pomocą zalogować do systemu). Blokady konta dokonuje się, umieszczając w pliku, który przechowuje hasła, w miejscu hasła pojedynczą gwiazdkę.

Rozdział 6.

Łączenie identyfikatorów użytkowników reprezentujących osoby korzystające z systemu w grupy pomaga zapewnić im wygodny wspólny dostęp do plików, nad którymi razem pracują, oraz dostęp do plików parametryzujących proces logowania się do systemu, nie ograniczając im przy tym możliwości wyłącznego korzystania z pewnych plików. Identyfikatory użytkowników oraz grup można modyfikować ręcznie, zmieniając odpowiednie pliki konfiguracyjne. Jak to zrobić, wyjaśnię w rozdziale 11.

Na szczęście, dzięki GNOME nie musisz dokonywać tych modyfikacji ręcznie; w celu dodawania i modyfikacji identyfikatorów możesz skorzystać z narzędzia do zarządzania kontami użytkowników o nazwie Red Hat User Manager.

Aby dodać nowe konto użytkownika:

1. Zaloguj się do systemu jako root lub skorzystaj z opisanego w rozdziale 1. polecenia `su root`, aby tymczasowo rozszerzyć swoje uprawnienia.
2. Z menu *System Settings* wybierz pozycję *Users and Groups*. Uruchomiony zostanie program Red Hat User Manager (okno główne tego programu przedstawione jest na rysunku 6.20).
3. Kliknij *Add User*. Wyświetlone zostanie okno dialogowe tworzenia nowego użytkownika (widoczne na rysunku 6.21).
4. Jako minimum musisz wprowadzić identyfikator nowego użytkownika oraz przypisać do jego konta hasło.
5. Kliknij *OK*. Na liście użytkowników pojawi się nowo utworzony wpis.
6. Jeśli chcesz przypisać użytkownika do określonej grupy, zaznacz reprezentującą go pozycję na liście użytkowników i kliknij *Properties*.

Rysunek 6.20. Z programu Red Hat User Manager korzystaj, kiedy chcesz dodać nowy identyfikator użytkownika bądź kiedy chcesz zmodyfikować dane już istniejącego konta użytkownika

Rysunek 6.21. W oknie *Create New User* powinieneś wpisać dane, określające parametry konta nowego użytkownika

Rysunek 6.22. W oknie właściwości konta możesz przypisać użytkownika do grup

7. W oknie właściwości konta przejdź do zakładki *Groups* i zaznacz grupy, do których ma należeć użytkownik (rysunek 6.22).
8. Kliknij *OK*, aby zaakceptować dane, dotyczące nowego użytkownika.
9. Uruchom przeglądarkę *Nautilus* i upewnij się, że został utworzony katalog domowy użytkownika.

Wskazówki

- Program Red Hat User Manager możesz uruchomić również z poziomu wiersza poleceń, wprowadzając w oknie terminalu `redhat-config-users`.
- Dowolnym użytkownikom możesz nadawać uprawnienia administratora, dodając ich do grupy `root`.
- Możesz samodzielnie podać położenie katalogu domowego dla nowo tworzonego identyfikatora użytkownika bądź zaakceptować katalog, sugerowany przez system (według grupy, do której został zakwalifikowany użytkownik).

Aby dodać grupę:

1. W programie Red Hat User Manager przejdź do zakładki *Groups*. Kliknij przycisk *Add Group*.
2. W wyświetlonym oknie (rysunek 6.23) wprowadź nazwę grupy.
3. Naciśnij *OK*.

Rysunek 6.23. W tym oknie wprowadź nazwę tworzonej grupy

Wskazówki

- Już wprowadzone informacje na temat grupy możesz poprawić, gdy zaznaczysz grupę na odpowiednim identyfikatorze, widocznym na liście zakładki *Groups*, i klikniesz *Properties*. W wyświetlonym oknie będziesz mógł zmienić nazwę grupy i przypisać do niej użytkowników.
- Bądź bardzo ostrożny, gdy edytujesz czy kasujesz informacje, związane z identyfikatorami bądź grupami, które nie są przeznaczone dla osób korzystających z systemu. Informacje te są istotną częścią systemu i ich modyfikacja może zablokować jego działanie.

Aby zmienić hasło administratora:

1. Z menu *System Settings* wybierz pozycję *Root password*. Uruchomi się program umożliwiający zmianę hasła administratora systemu (rysunek 6.24).
2. Wprowadź nowe hasło administratora i potwierdź je. Kliknij *OK*.
3. Hasło musi mieć minimum sześć znaków. Ponadto, dobrze jest, jeśli nie jest to hasło, które występuje w słowniku i nie jest palindromem (słowem, które można czytać wstak). Zaleca się też konstruowanie haseł z liter i cyfr oraz niektórych dodatkowych znaków. W przeciwnym przypadku hasło będzie podatne na złamanie, a atak na konto administratora może mieć poważne konsekwencje dla systemu.

Rysunek 6.24. Jeśli chcesz zmienić hasło administratora systemu, wybierz z menu *System Settings* pozycję *Root Password*

Podsumowanie

W tym rozdziale nauczyłeś się:

- ◆ Uruchamiać i kończyć pracę w środowiskach WindowMaker oraz KDE.
- ◆ Konfigurować środowisko WindowMaker
- ◆ Korzystać z programu Desktop Switcher w celu określenia domyślnie uruchamianego środowiska graficznego.
- ◆ Korzystać z menu *Sesja*, które jest dostępne na głównym ekranie logowania się do systemu.
- ◆ Korzystać z menu *Systemowe*, które jest dostępne na głównym ekranie logowania się do systemu.
- ◆ Korzystać z menu *Język*, które jest dostępne na głównym ekranie logowania się do systemu.
- ◆ Uruchamiać pakiet KOffice.
- ◆ Dodawać nowe konta użytkowników, modyfikować parametry kont istniejących i przypisywać użytkowników do grup, korzystając ze środowiska GNOME.
- ◆ Definiować nowe grupy użytkowników i modyfikować grupy istniejące za pomocą środowiska Gnome.
- ◆ Zmieniać hasło administratora (roota).